

Republica Moldova

GUVERNUL

HOTĂRÂRE Nr. HG332/2023
din 31.05.2023

**cu privire la aprobarea Programului național
privind prevenirea și combaterea violenței
față de femei și a violenței în familie pentru
anii 2023-2027**

Publicat : 14.07.2023 în MONITORUL OFICIAL Nr. 240-245 art. 598 Data intrării în vigoare

MODIFICAT

[HG926 din 29.11.23, MO463-464/05.12.23 art.1127; în vigoare 01.01.24](#)

În temeiul art.5 lit.a) și art.6 lit.h) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.252, art.412), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 (se anexează).

2. Ministerele și alte autorități publice centrale, conform competențelor, vor întreprinde măsurile ce se impun în vederea realizării obiectivelor Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia și vor prezenta anual Ministerului Muncii și Protecției Sociale, până la 15 februarie, informația privind gradul de realizare a acestuia.

3. Ministerul Muncii și Protecției Sociale va prezenta Guvernului:

1) anual, până la 30 aprilie, raportul de monitorizare privind implementarea Programului nominalizat;

2) până la 1 iulie 2026, raportul de evaluare intermediară;

3) până la 1 iulie 2028, raportul de evaluare finală.

4. Se recomandă autorităților administrației publice locale să contribuie, în limitele competențelor, la realizarea obiectivelor și activităților planificate.

5. Finanțarea acțiunilor prevăzute în prezenta hotărâre se va efectua din contul și în limitele alocațiilor aprobate în aceste scopuri în bugetele autorităților/instituțiilor implicate, precum și din alte surse, conform legislației.

6. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

7. Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PRIM-MINISTRU Dorin RECEAN

Contrasemnează:

Viceprim-ministru,

ministrul dezvoltării

economice și digitalizării Dumitru Alaiba

Ministrul muncii

și protecției sociale Alexei Buzu

Ministrul afacerilor interne Ana Revenco

Ministrul justiției Veronica Mihailov-Moraru

Ministrul finanțelor Veronica Sirețeanu

Ministrul sănătății Ala Nemerenco

Ministrul educației

și cercetării Anatolie Topală

Ministrul culturii Sergiu Prodan

Nr. 332. Chișinău, 31 mai 2023.

Aprobat

prin Hotărârea Guvernului nr.332/2023

PROGRAMUL NAȚIONAL

privind prevenirea și combaterea violenței

față de femei și a violenței în familie pentru

anii 2023-2027

I. INTRODUCERE

1. Republica Moldova a înregistrat progrese importante în dezvoltarea sistemului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie. Cu toate acestea, este necesară alinierea în continuare a unor aspecte ale cadrului normativ și a practicilor din domeniu la prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (în continuare – *Convenția de la Istanbul*), ratificată de către Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 144/2021.

2. Raportul de evaluare a Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022 a remarcat progrese importante, printre care: perfecționarea continuă a cadrului normativ și instituțional, instruirea specialiștilor și oferirea unor mecanisme de răspuns coordonate; instituirea unor servicii noi de plasament pentru victimele violenței în familie și a unui serviciu pentru copiii victime sau martori ai infracțiunilor; instituirea Comisiei de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor; creșterea numărului de ordine de restricție și ordonanțe de protecție emise și a numărului de persoane asistate în centrele de plasament; elaborarea cadrului operațional sectorial și intersectorial pentru specialiștii care răspund la cazurile de violență în familie și violență sexuală. În același timp, prin evaluare s-au constatat restanțe în ceea ce privește realizarea obiectivelor propuse, printre care: insuficiența acțiunilor de prevenire în domeniu, a serviciilor de plasament pentru femeile victime pe întreg teritoriul țării, a serviciilor specializate pentru victimele violenței sexuale, neexecutarea ordonanțelor de protecție și tergiversarea examinării cauzelor de violență în familie și violență sexuală, lipsa resurselor financiare alocate acestui domeniu de către autoritățile publice centrale și locale și lipsa unui cadru instituțional consolidat responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și a violenței sexuale la nivel local, lipsa capacității de coordonare a intervențiilor intersectoriale la nivel local, a colectării armonizate și dezagregate corespunzător a datelor statistice între diferite sisteme etc.

3. Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 (în continuare – *Program*) este un document de politici publice care derivă și este orientat spre implementarea prevederilor capitolului V „Politici sectoriale prioritare”, secțiunea „Afaceri interne” din cadrul Programului de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.28/2023.

4. Programul se aliniază la rigorile regionale și internaționale relevante, în special: Convenția de la Istanbul, Convenția Organizației Națiunilor Unite (ONU) privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, Programul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană 2021-2027, Recomandarea Grupului de experți pentru acțiunea împotriva violenței față de femei și a violenței în familie (GREVIO) nr. 1 privind dimensiunea digitală a violenței împotriva femeilor, Recomandarea 2030 (2013) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind violența împotriva femeilor.

5. Programul reflectă prioritățile de aderare ale Republicii Moldova la Uniunea Europeană (UE), specificate în Planul de Acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova

la UE, în ceea ce privește măsura nr. 9 „consolidarea protecției drepturilor omului, în special în cazul grupurilor vulnerabile și solidificarea angajamentelor de a consolida egalitatea de gen și de a combate violența împotriva femeilor”, aprobate de către Comisia Națională de Integrare Europeană la data de 4 august 2022.

6. Programul reflectă angajamentele formulate în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, în speță Obiectivul general 9 „Promovarea unei societăți pașnice și sigure”, Obiectivul specific 9.1 „Reducerea violenței în societate în toate manifestările și formele sale”. Acesta asigură o coerență logică cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă „Moldova 2030” (ODD), precum și cu ODD 5 „Egalitate de gen” (în special 5.2) și ODD 16 „Pace, justiție și instituții puternice” (în special 16.1 și 16.2) și ia în considerare observațiile finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor pe marginea celui de-al șaselea raport național periodic asupra gradului de implementare a Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW) din 10 martie 2020, asigurând respectarea principiului LNOB (a nu lăsa pe nimeni în urmă). Programul va contribui la atingerea acestor obiective prin abordarea cauzelor care duc la apariția violenței în societate, în special a violenței față de femei și copii, având un accent major pe prevenirea violenței în familie, a tuturor formelor de violență față de femei, inclusiv a violenței sexuale (inclusiv prin abordarea stereotipurilor de gen și prin promovarea toleranței zero față de orice formă de violență). De asemenea, Programul oferă soluții integrate de răspuns la cazurile de violență față de femei, centrate pe nevoile victimelor.

7. Programul sprijină implementarea prevederilor Legii nr. 45/2007 privind prevenirea și combaterea violenței în familie și ale Legii nr. 144/2021 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Conform art. 10 alin. (1) din Convenție, Ministerul Muncii și Protecției Sociale a fost desemnat organ coordonator responsabil de procesul de implementare. La data de 1 mai 2022, după intrarea în vigoare a Convenției, Republica Moldova a fost inclusă în procesul de evaluare, iar primul Raport al Guvernului privind implementarea Convenției de către Republica Moldova a fost transmis Comitetului GREVIO la 3 octombrie 2022.

8. Obiectivele Programului sunt congruente cu obiectivele altor documente de politici publice, cum ar fi: Programul privind promovarea și asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 203/2023; Programul național de ocupare a forței de muncă pentru anii 2022-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 785/2022, Programul național privind protecția copilului pentru anii 2022-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 347/2022, Programul de ordine și securitate publică pentru anii 2022-2025, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 913/2022, Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152/2023; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 576/2022.

9. Programul este corelat cu proiectul Programului pentru sănătatea sexual-reproductivă pentru anii 2023-2027, în care unul dintre domeniile prioritare de intervenție este violența sexuală și violența în bază de gen, și cu proiectul Programului național de

sănătate mintală pentru anii 2023-2027, care recunoaște drept factori declanșatori ai violenței în bază de gen problemele de sănătate mintală, dependența de alcool și droguri.

10. Programul se bazează pe înțelegerea violenței față de femei drept violență în bază de gen și înglobează toate formele de violență prevăzute de Convenția de la Istanbul. Programul se axează nu doar pe prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie, dar și pe combaterea discriminării femeilor, bazându-se pe promovarea egalității substanțiale între femei și bărbați. Astfel, Convenția de la Istanbul recunoaște că fetele și femeile sunt expuse unui risc mai mare de violență în bază de gen, aceasta afectând femeile în mod disproporționat, iar bărbații pot fi și ei, la fel, victime ale violenței în familie.

11. Programul își propune să contribuie la asigurarea egalității de gen și la combaterea stereotipurilor de gen; toleranța zero față de toate formele de violență față de femei și violența în familie; asigurarea răspunsului multidisciplinar eficient la cazurile de violență, centrat pe victimă, prin dezvoltarea de servicii sociale suficiente și adecvate nevoilor victimelor și a răspunsului eficient al sistemului de justiție la cazurile de violență prin atragerea la răspundere a agresorilor și dezvoltarea programelor pentru agresori. Programul prevede elaborarea/modificarea cadrului normativ și edificarea cadrului instituțional corespunzător, precum și dezvoltarea capacităților tuturor specialiștilor (din asistența socială, administrația publică locală, poliție, justiție, sănătate, educație) pentru un răspuns eficient la cazurile de violență în familie în conformitate cu rigorile Convenției de la Istanbul și cu cele mai bune practici în domeniu. Pentru a realiza un progres real și a avea un impact sustenabil este necesară implicarea și responsabilizarea tuturor autorităților publice centrale și locale, a partenerilor din societatea civilă, a mass-mediei și a mediului privat, precum și a fiecărei comunități să conlucreze pentru a preveni și a combate violența față de femei și violența în familie și a asigura accesul la servicii de sprijin pe termen lung pentru victime.

12. Programul este un apel la acțiune pentru toți de a conlucra în următorii 5 ani pentru a realiza viziunea ancorată pe cei 4 piloni: prevenirea; protecția și asistența victimelor; urmărirea în justiție și atragerea la răspundere a agresorilor; cooperarea multisectorială prin politici integrate și colectarea datelor. Ca rezultat al acțiunilor întreprinse se va diminua nivelul de violență față de femei și violență în familie, se va micșora numărul cazurilor de deces în urma actelor de violență în familie, astfel încât femeile și fetele vor avea posibilitatea să-și realizeze întregul potențial la edificarea unei societăți puternice.

13. Programul descrie obiectivele generale, obiectivele specifice, acțiunile, autoritățile responsabile, costurile, indicatorii și cadrul temporal reflectate și în Planul de acțiuni de implementare a Programului axat pe cei 4 piloni de intervenție.

14. Scopul Programului constă în dezvoltarea unui cadru robust de politici intersectoriale cuprinzătoare prin stabilirea unui parteneriat cu principalii actori din sectorul public, privat, cu societatea civilă și mass-media pentru un răspuns coordonat la nivel național și local orientat spre prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență față de femei și fete și a violenței în familie, centrat pe nevoile femeilor victime și ale copiilor lor.

15. Rezultatul scontat până în anul 2027 este o reducere a prevalenței tuturor formelor de violență împotriva femeilor și a violenței în familie, însoțită de creșterea numărului de cazuri raportate la poliție, al cazurilor penale intentate și a condamnărilor pentru actele de violență împotriva femeilor și violenței în familie. Accentul este plasat pe intervenția și prevenirea timpurie a cazurilor de violență, astfel încât în situații de criză să ajungă un număr redus de femei, iar fiecare victimă și copiii ei să primească sprijinul de care are nevoie la momentul potrivit pentru a obține schimbarea vieții lor pe termen lung.

16. Relevanța și dinamica indicatorilor de impact depinde de ariile de intervenție unde problemele pot fi soluționate potrivit așteptărilor. În cazul nesoluționării acestora, nu vor putea fi realizate premisele necesare pentru menținerea unei societăți pașnice și sigure care pornește de la demotivarea comportamentelor deviante ce conduc la violență în societate, cu un accent major pe prevenirea violenței în familie, violenței sexuale și violenței contra copiilor, inclusiv prin abordarea normelor nediscriminatorii sociale și de gen și soluționarea problemelor supraviețuitoarelor violenței într-o manieră integratoare. De asemenea, nu se va reuși nici realizarea dezideratului de protecție a copiilor față de sursele directe și indirecte de violență și nu se va putea asigura, pe termen lung, un stat social mai puțin fertil pentru agresivitate. Totodată, în lipsa realizării obiectivelor Programului nu se va reuși realizarea în practică nici a egalității de gen cu scopul de a reduce vulnerabilitățile în fața amenințărilor și a riscurilor de orice tip, va descrește securitatea funcționării infrastructurilor și a sistemelor critice, ceea ce în final va crea un mediu lipsit de protecție și siguranță nu doar pentru femeile și fetele din Republica Moldova, dar și pentru întreaga populație, indiferent de vârstă, gen, etnie sau religie.

17. Programul a fost elaborat de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale, având la bază etapa de cercetare și validare a Teoriei schimbării elaborată cu sprijinul echipei de experți naționali și internaționali în perioada decembrie 2022 - martie 2023.

18. Programul a fost supus consultărilor publice ample cu actorii guvernamentali, societatea civilă, comunitatea donatorilor, prestatorii de servicii și femeile victime în perioada februarie - martie 2023. În total peste 1000 de persoane au fost implicate în procesul de consultare, inclusiv au fost solicitate opiniile experților internaționali din partea agențiilor ONU (Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), Entitatea Națiunilor Unite pentru egalitatea de gen și abilitarea femeilor (UN Women) și Consiliul Europei (CoE)).

II. ANALIZA SITUAȚIEI

19. În Republica Moldova violența împotriva femeilor este o încălcare gravă a drepturilor omului și o consecință a inegalității de gen. Estimările reprezentative constatate de către Biroul Național de Statistică (BNS) în studiul „Violența împotriva femeilor în familie în Republica Moldova”, 2011, arată că mai mult de 63 % dintre femei și fete în vârstă de 15-65 de ani au suferit cel puțin o formă de violență în timpul vieții lor. Studiul național privind cazurile de femicid, elaborat în anul 2019 de către Centrul de Drept al Femeilor, Chișinău, constată că anual în Republica Moldova circa 40 de femei își pierd viața în urma actelor de violență suferite în familie.

Conform „Operational Data Portal”, această situație a fost însoțită de crizele cu care

s-a confruntat societatea din Republica Moldova în ultimii ani: pandemia de COVID-19, criza economică, energetică, dar și războiul din vecinătate cu avalanșa mare de refugiați. Până în prezent, pe teritoriul Republicii Moldova au fost asistați circa 110 000 de refugiați, dintre care 60% sunt femei, 46% copii și 21% persoane în etate. Evaluarea rapidă privind nevoile femeilor victime afectate de violență în familie, violență în bază de gen și răspunsul sistemic la cazurile de violență în familie în contextul crizei provocate de pandemia de COVID-19, elaborată de către Centrul Internațional „La Strada” și UN WOMEN în august 2020, denotă că toate acestea au agravat și mai mult situația femeilor și au dus la o escaladare a violenței împotriva femeilor din cauza accesului limitat la servicii de asistență, plasament și justiție.

20. În raportul din studiul Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene din anul 2014 „Violența împotriva femeilor: în fiecare zi și în orice loc” sunt evidențiate rezultatele celui mai cuprinzător studiu din lume realizat până în prezent, cu privire la violența împotriva femeilor, fiind relevată amploarea abuzurilor suferite de femei în mediul familial, la serviciu, în spațiul public și în mediul online. Printre constatările-cheie ale studiului de menționat: una din trei femei (33%) a suferit violență fizică și/sau sexuală de la vârsta de 15 ani (62 de milioane de femei în întreaga UE). Se estimează că 13 milioane de femei din UE (7% dintre femeile cu vârsta cuprinsă între 18 și 74 de ani) au suferit violență fizică în cele 12 luni anterioare interviului din sondaj. Una din 10 femei a suferit o formă de violență sexuală de la vârsta de 15 ani. Una din 5 femei a suferit o anumită formă de urmărire de la vârsta de 15 ani. Astfel, 20% dintre femeile tinere cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani au fost victime ale hărțuirii sexuale în mediul online.

21. Studiul „Bunăstarea și siguranța femeilor” elaborat de către OSCE în anul 2019 relevă faptul că în Republica Moldova circa 73% de femei au fost supuse cel puțin unei forme de violență din partea partenerului intim la un moment dat în viață. Violența psihologică constituie cea mai răspândită formă de violență – 71%, fiind urmată de cea fizică – 33%, ceea ce este mult peste media UE. Studiul OSCE a constatat că în Republica Moldova violența în familie este un fenomen frecvent, iar impactul violenței poate fi grav și de lungă durată. Peste jumătate (55%) din femeile din Republica Moldova, de patru ori mai mult decât în UE (14%), consideră violența în familie drept o chestiune privată care trebuie soluționată în cadrul familiei. Aceste stereotipuri și prejudecăți întărite de prieteni, rude, reprezentanți ai diferitelor autorități, perpetuate de instituții religioase, determină femeile să sufere în tăcere. Numărul femeilor din Republica Moldova care raportează la Poliție actele de violență din partea partenerului actual este foarte mic – 8,4%. De cele mai multe ori, femeile nu cred că raportarea experiențelor de violență le-ar oferi protecție. În opinia victimelor, chiar și atunci când violența este raportată, efectele și aducerea agresorului în fața justiției și pedepsele aplicate sunt discutabile.

22. Analogic situației din mediul obișnuit de viață, femeile și fetele se confruntă mai frecvent cu violența în mediul online. Limbajul sexist, hărțuirea, persecuția sunt printre mijloacele des folosite în privința femeilor și fetelor pe rețelele publice de comunicare. Experiențele femeilor și fetelor, care au trecut prin violență în bază de gen, sunt amplificate de tehnologia utilizată în mediile online și digitale. Acestea permit perpetuarea violenței împotriva femeilor din cauza multitudinii de făptuitori, în unele cazuri, sau a razei largi de acțiune și a caracterului permanent al răspândirii imaginilor dăunătoare și a conținutului de ură. Violența facilitată de tehnologie se manifestă în toate formele de violență față de femei,

iar în sfera domestică face parte dintr-un continuum de acte de violență. Tot mai multe femei victime sunt urmărite de parteneri/foști parteneri, ceea ce este un alt mod de a exercita violența. În consecință, violența împotriva femeilor comisă în sfera digitală are impact grav asupra vieții, sănătății psihologice și fizice, a siguranței și a reputației acestora, precum și implicații nefavorabile pentru drepturile de participare online ale femeilor.

23. Raportul de evaluare a implementării Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie (2018-2022) a constatat restanțe semnificative în ceea ce privește realizarea obiectivelor propuse în acest document (figura 1).

Sursa: Raportul de evaluare a implementării Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022.

24. Astfel, constatăm că **Obiectivul general 1 - Prevenirea** a fost realizat în proporție de 25%. Printre principalele lacune în implementarea acestui obiectiv se numără: insuficiența campaniilor și activităților de prevenire, în special la nivel local, pentru femeile care fac parte din grupurile vulnerabile (din mediul rural, din grupuri de minorități și femeile și fetele cu dizabilități senzoriale, intelectuale sau mintale). **Obiectivul general 2 - Protecția** a fost realizat în proporție de 20%. Printre principalele restanțe de menționat: lipsa accesului la serviciile de plasament pe întreg teritoriul țării, în special a plasamentului de urgență, lipsa dezvoltării mecanismului de finanțare a sistemului de servicii sociale, în special în baza parteneriatului public-privat, lipsa serviciilor specializate pentru victimele violenței în familie și violenței sexuale, dar și a serviciilor pentru agresori, cu acoperire geografică națională. Alte carențe vizează lipsa dezvoltării/integrării serviciilor de consiliere din cadrul centrelor comunitare de sănătate mintală pentru subiecții violenței în familie și lipsa unui mecanism eficient privind tratamentul obligatoriu pentru persoanele dependente de alcool/droguri în cazurile de violență în familie. **Obiectivul general 3 - Urmărirea în justiție** a fost realizat în proporție de 31%. Principalele carențe sunt: lipsa unui mecanism privind informarea victimelor despre eliberarea persoanei condamnate pentru violența în familie, practici defectuoase în aplicarea normelor contravenționale și penale în cazurile de violență în familie și violență sexuală, neexecutarea ordonanțelor de protecție și tergiversarea examinării cauzelor de violență în familie și violență sexuală, inclusiv a cazurilor în care sunt implicați copiii victime și martori ai infracțiunilor. **Obiectivul general 4 - Politici integrate** a fost realizat în proporție de 41%, principalele carențe sunt: lipsa integrării acțiunilor de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie în documentele de politici sectoriale, lipsa resurselor financiare alocate acestui domeniu de către autoritățile publice centrale și locale, fluctuația crescută a specialiștilor responsabili de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și a violenței sexuale.

25. Conform observațiilor și concluziilor celui de-al 6-lea Raport CEDAW privind Republica Moldova din 10 martie 2020 și Raportului de evaluare a Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru 2018-2022, în continuare prezintă îngrijorare numărul scăzut de cazuri de violență în familie raportate, din cauza fricii de stigmatizare și re-victimizare, lipsa compensațiilor financiare pentru femeile victime în temeiul Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și a Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.

Se atestă în continuare un număr insuficient de locuri de plasament din cauza lipsei resurselor financiare bugetare, fiind necesare cel puțin 75 de locuri (60 – pentru victimele violenței împotriva femeilor și violenței în familie și 15 – pentru victimele violenței sexuale), iar acoperirea geografică a acestora nu este uniformă, serviciile sunt absente în special în mediul rural și în partea stângă a Nistrului.

26. Datele colectate și furnizate sunt insuficiente, nu sunt armonizate între diverse sisteme și nu sunt dezagregate în funcție de sex, vârstă, etnie, locație geografică, dizabilitate și relația făptuitorului cu victima. Sunt insuficiente programele de intervenție timpurie și re-educare pentru agresorii familiari, dar și pentru agresorii dependenți de substanțe (alcool, droguri). Răspunsul statului la cazurile de violență nu este axat pe nevoile victimei, respectiv cadrul de bugetare pe termen mediu (CBTM) în diferite sectoare urmează să includă subprograme destinate victimelor violenței față de femei și a violenței în familie.

27. În Republica Moldova, gradul înalt de toleranță a violenței împotriva fetelor și femeilor rămâne a fi o provocare majoră atât în rândul populației, cât și în rândul specialiștilor cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie (Studiul IMAGES Moldova, CDF/Sociopolis, 2015). Măsurile întreprinse la momentul actual în domeniul de sensibilizare se rezumă la evenimente sporadice, cu acoperire teritorială neuniformă, comprimate în câteva zile pe an (campania „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, sensibilizare pe rețelele sociale, acțiuni de informare efectuate de Poliție). Sunt omise mijloacele de informare în masă tradiționale, care sunt accesibile și adresate în continuare unui spectru larg de populație (inclusiv persoanelor în etate cu acces limitat la tehnologiile avansate).

28. Nu se asigură sensibilizarea referitoare la violența în familie. Studiul IMAGES relevă că „doar 63,6% dintre bărbați cunosc că există o lege referitoare la violența în familie, față de 7,3% care au negat existența acesteia și 29,1 % nu cunosc că avem o astfel de lege. În cazul femeilor, s-a constatat aproximativ același nivel de cunoaștere – 28,4% nu cunosc despre existența acestora.” Astfel, lipsește o abordare sistemică privind informarea largă a populației despre legislație și despre remediile juridice accesibile/căile de atac și sprijinul social disponibil, unde victimele pot apela pentru ajutor și pot raporta cazurile de violență.

29. Studiul IMAGES constată că 90,5% dintre bărbați și 81,5% dintre femei consideră că pentru o femeie cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și de a găti pentru familia ei. Stereotipurile și prejudecățile privind rolul femeii sunt adânc înrădăcinate și perpetuate automat prin tradiție și obișnuință, iar violența în relație/familie continuă să fie percepută ca o problemă strict privată. În același timp, ramificațiile care afectează societatea, cu implicații ce continuă uneori în următoarele generații, sunt profunde și multilaterale. Toate aceste norme nescrise și stereotipuri își au geneza timpuriu în viața fiecărei persoane, fiind astfel acceptate ca o normalitate dificil de modificat ulterior pe parcursul vieții. Din acest motiv, prevenirea eficientă a violenței față de fete și femei, în viziunea Convenției de la Istanbul, ar trebui să fie una amplă, efectuată continuu la toate nivelurile societății, începând cu etapele timpurii ale dezvoltării omului și fiind permanent consolidată prin intervenții specializate, pentru a preveni escaladarea în caz de declanșare a violenței, iar campaniile de sensibilizare ar trebui să prevadă o diseminare largă și

permanentă a informațiilor pentru publicul general.

30. Analiza datelor prezentate de Inspectoratul Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției atestă o tendință de creștere a numărului de sesizări/raportări a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie. Dinamica adresărilor despre cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2018 - 2022 este prezentată în figura 2. În anul 2022 au fost înregistrate circa 15526 de sesizări, dintre care 918 au fost înregistrate ca infracțiuni, iar 1662 au fost calificate drept contravenții. Pentru comparație, în anul 2015 au fost înregistrate circa 9200 de sesizări, dintre care 2040 au fost calificate drept infracțiuni. Astfel, creșterea numărului de sesizări se datorează în primul rând unei mai bune informări a populației despre fenomenul violenței în familie, curajului femeilor de a raporta cazul de violență, dar și creșterii credibilității față de autoritățile responsabile de intervenția în cazurile de violență și oferirea serviciilor de sprijin pentru femeile afectate de violență și copiii lor. Deși datele menționate indică o creștere a raportării privind fenomenul de violență față de femei, considerăm că totuși numărul real de cazuri de violență împotriva femeilor și în special a cazurilor de violență în familie este mult mai mare, acestea având loc în spațiul privat.

Sursa: Nota informativă a Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității ce atentează la viața și sănătatea persoanei și celor comise în sfera relațiilor familiale pe parcursul anului 2022.

31. Datele înregistrate de sistemul de protecție socială din Republica Moldova, de asemenea, indică o creștere a numărului de sesizări. Astfel, sistemul de asistență socială a înregistrat în anul 2021 o creștere de 30,4 % a sesizărilor pe cazurile de violență în familie față de anul 2020. Sursele de sesizare a cazurilor de violență în familie sunt diverse, însă practic 3 din 4 sesizări sunt din partea organelor de poliție. Victimele violenței apelează la ajutorul asistenței sociale rar (520 de adresări din 3632), iar specialiștii din acest sistem se autosesizează, de asemenea, rar (147 de autosesizări din 3632).

Tabelul 1

Situația cu privire la violența în familie

în domeniul asistenței sociale

	2020	2021	2021 în % față de 2020
Numărul de sesizări	2784	3632	30,4
Numărul de cazuri înregistrate	2292	3157	37,7
Numărul de dosare gestionate	1364	1565	14,7
Numărul de victime în cazurile înregistrate	2450	3242	32,3
Numărul victimelor beneficiare de servicii	1780	2105	17,9

32. În anul 2021, datele administrative prezentate organelor de asistență socială

privind formele de violență înregistrate atestă preponderența cazurilor de violență fizică - aproape fiecare al doilea caz, urmată de violența psihologică - fiecare al 4-lea caz și multiplele forme ale violenței - aproape fiecare al 5-lea caz. În anul 2021, 88 % dintre victimele violenței în familie au fost femei, iar 12% bărbați. Observăm că a crescut ponderea femeilor-victime ale violenței în familie înregistrate în anul 2021 în comparație cu anul 2020 - 87,3%. Din cele 3157 de cazuri înregistrate în anul 2021, în 81 de cazuri victime ale violenței în familie au fost persoane cu dizabilități, ceea ce a constituit 2,5% din numărul total de cazuri înregistrate. În cele 81 de cazuri înregistrate în rândul persoanelor cu dizabilități sunt 51 de femei și 30 de bărbați. Cele mai afectate sunt femeile cu vârsta de 35-49 de ani. În anul 2021, ponderea femeilor cu vârsta de 34-49 de ani, precum și a femeilor victime ale violenței în familie cu vârsta de +65 de ani în totalul victimelor violenței în familie a crescut. Cu referire la bărbații victime ale violenței în familie, în anul 2021 se observă schimbări la vârsta celor afectați. Ponderea bărbaților victime ale violenței în familie a crescut în toate grupele de vârstă, fiind în scădere doar la categoria de vârstă 18-34 de ani. Analiza relației agresor-victimă atestă că fenomenul violenței în familie afectează cel mai mult persoanele căsătorite - 36,2%. În relațiile de parteneriat - 33,1%, iar 15,0% din cazurile de violență în familie sunt rude pe linie dreaptă sau colaterală, 7,3 % se află în divorț și 8,1% - alte relații. Conform Raportului statistic privind violența în familie în anul 2021 elaborat de către Agenția Națională Asistență Socială, 71,0% dintre victimele violenței în familie sunt din localitățile rurale și 29,0% din cele urbane.

33. Violența împotriva femeilor rămâne adânc înrădăcinată în dezechilibrul de gen. Astfel, majoritatea bărbaților intervievați (90%) în cadrul unui studiu reprezentativ al percepțiilor consideră că pentru o femeie cel mai important rol este acela de a avea grijă de casă și de familie. Mai mult de 60% dintre bărbați cred că atunci când femeile sunt angajate acestea, de fapt, ocupă locurile de muncă care le revin bărbaților (Studiul „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”, IMAGES Moldova, Centrul de Drept al Femeilor/Sociopolis, 2019). Raportul de țară privind egalitatea de gen în Republica Moldova, elaborat de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, arată că unele „norme” sociale sunt încă perpetuate în rândul populației. Astfel, majoritatea persoanelor consideră că bărbații au datoria să aducă venitul în familie. În baza datelor Indexului egalității de gen pentru Republica Moldova, în anul 2021 aproape 62% din populație consideră că este mai mult de datoria bărbaților să aducă bani în casă, aceștia fiind mai stereotipați în acest sens (68,6% față de 55,7% femei). De asemenea, datele arată că Republica Moldova are cea mai scăzută rată de ocupare a femeilor din UE, Parteneriatul Estic și regiunea Balcanilor, iar pentru femeile supraviețuitoare ale violenței în familie barierele financiare sunt printre principalele motive din care femeile aleg să rămână într-o relație abuzivă. Acesta este unul dintre motivele pentru care femeile care au fost supuse violenței și au reușit să-și câștige libertatea ajung în fața unor opțiuni limitate (acces limitat la justiție, la locuri de muncă și locuințe sociale) și, în cele din urmă, cedează și revin la vechea relație.

34. Analiza datelor prezentate de Inspectoratul General al Poliției atestă o tendință de creștere a numărului de sesizări/raportări a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie pe fundalul descreșterii numărului de ordonanțe de protecție emise. Astfel, în anul 2022 în inspectoratele de poliție au fost înregistrate 15526 de sesizări privind violența în familie, în anul 2021 - 14728 de sesizări, iar în anul 2020 - 12970 de sesizări. În anul 2022, urmărirea penală a fost pornită în 852 de cazuri, în anul 2021 - au fost pornite

947 de cauze penale, iar în anul 2020 - 866 de cauze. În anul 2022, agenții constatatori și procurorii au pornit 1619 cauze contravenționale în baza prevederilor art. 78¹ din Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (CC) (Violența în familie), în anul 2021 - 1662 de cauze, iar în anul 2020 - 1587 de cauze. Astfel, din numărul total de sesizări au fost adoptate soluții cu caracter punitiv, respectiv, în anul 2022 - în circa 16% din cazuri, în anul 2021 - circa 18% din cazuri și în anul 2020 - circa 19% din cazuri. Pentru comparație, în anul 2017 au fost înregistrate 10871 de sesizări, dintre care 956 de cauze penale și 1953 de cauze contravenționale (sau 27% din cazuri). În anul 2015 au fost înregistrate circa 9203 de sesizări dintre care 544 au fost calificate drept infracțiuni și 2040 de cauze contravenționale (sau 28% din cazuri). Pentru asigurarea protecției urgente a victimelor violenței în familie, angajații Poliției au eliberat 5907 ordine de restricție (5851 de ordine de restricție eliberate în anul 2021 și 4939 de ordine de restricție eliberate în anul 2020). Prin urmare, se urmărește aceeași tendință de scădere a indicilor. Luați împreună toți indicii, se constată că dacă în anul 2020 din totalul de 12970 de sesizări Poliția a intervenit cu măsuri în circa 57% din cazuri, apoi în 2022 din totalul de 15526 de sesizări Poliția a intervenit în circa 54% din cazuri. Instanțele de judecată, în anul 2022, au emis 754 de ordonanțe de protecție (766 de ordonanțe de protecție emise în anul 2021 și 635 - în anul 2020).

35. Durata examinării cauzelor privind violența în familie deseori încalcă principiul celerității, iar pedepsele aplicate agresorilor nu întotdeauna au caracter descurajant. Indicii elucidați *supra*, dezvăluie o situație îngrijorătoare, care ar putea descuraja potențialele victime ale violenței în familie să sesizeze cazurile de violență în mediul familial. De menționat că în anul 2022 Poliția a preluat în supraveghere 505 ordonanțe de protecție. În procesul supravegherii modului de respectare a măsurilor de protecție s-a constatat încălcarea de către agresori a 346 de ordonanțe de protecție, în acest sens fiind inițiate cauze penale în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute în art. 320¹ Cod penal al Republicii Moldova nr. 985/2002. De fapt, în rapoartele Poliției nu se indică câte cauze penale au fost pornite pentru încălcarea ordonanțelor de protecție. Se impune concluzia că activitatea poliției nu descurajează agresorii, odată ce din 505 ordonanțe de protecție supravegheate 346 sau mai mult de jumătate au fost încălcate de agresori. Astfel, din numărul total de 1619 proceduri contravenționale pornite în anul 2022 a fost aplicat arestul contravențional doar în 104 cauze. Din raport se prezumă că toate 1619 cauze contravenționale au fost pornite doar în temeiul art. 78¹ CC. Respectiv, nu se cunoaște pe câte cazuri de încălcare a ordinului de restricție de urgență (ORU) au fost întocmite procese-verbale în temeiul art. 318¹ CC. Or, numai numărul de ordonanțe de protecție care au fost încălcate (346) este de 3 ori mai mare decât numărul total de cazuri în care a fost aplicat arestul contravențional. În 1093 de cauze termenul de examinare este de mai multe luni, în tot acest timp agresorul fiind în familie, alături de victimă și copii.

36. Conform art. 278⁷ alin. (2¹) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225/2003 și art.215¹ alin.(3¹) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003, la executarea mai multor măsuri de protecție se aplică în mod obligatoriu monitorizarea electronică. Norma legală a fost inclusă prin Legea nr. 85/2020 pentru modificarea unor acte normative, în vigoare din 3 ianuarie 2021. Respectiv, în baza ordonanțelor de protecție emise de către instanțele judecătorești, în anul 2022 au fost monitorizați electronic 739 de agresori familiali (plus 118 agresori din anul 2021 și continuată monitorizarea în anul 2022), în total fiind 857 de agresori familiali monitorizați

electronic, 829 - bărbați, 28 - femei și 850 - victime. În procesul supravegherii modului de respectare a măsurilor de protecție, au fost încălcate 144 de ordonanțe de protecție de către agresorii familiari, cu sesizarea Serviciului 112. Astfel, se constată că din numărul total de agresori familiari monitorizați electronic au respectat măsurile de protecție 713 subiecți (83%) și au încălcat 144 de ordonanțe de protecție (17%). În anul 2021, de la implementarea monitorizării electronice pentru agresorii familiari, rata de încălcare a ordonanțelor de protecție s-a diminuat la 19%, iar în 2022 aceasta a constituit 17%. În anul 2022, Poliția a eliberat 5907 ORU în privința agresorilor familiari și a supravegheat executarea a 754 de ordonanțe de protecție emise de către instanțele judecătorești. Pentru încălcarea măsurilor de protecție, stabilite prin ORU, în privința a 729 de agresori familiari au fost pornite proceduri contravenționale conform elementelor constitutive ale componenței de contravenție prevăzute în art. 318¹ CC. De altfel, acest număr de proceduri nu figurează niciunde, deoarece în raport se operează cu cifra totală de 1619 contravenții pornite pe fapte de violență în familie în temeiul art.78¹ CC. Astfel, se constată deficiențe și pe segmentul de colectare și prelucrare a datelor statistice. De menționat în acest context și faptul că indicatorii utilizați la prelucrarea datelor statistice nu permit acumularea indicilor de rezultat, adică nu se cunoaște în privința câtor persoane în cele 729 de cazuri s-au pornit proceduri contravenționale în temeiul art.318¹ CC, câte au fost remise spre examinare și care este soluția adoptată.

37. Numărul de infracțiuni comise împotriva copiilor a crescut de la 456 în medie pe an în perioada 2000-2009 la 1000 de cazuri în medie în anii 2010-2016, nivelul de risc cu care se confruntă fetele fiind cu 40-60% mai mare decât al băieților. Se observă și o creștere a infracțiunilor cu caracter sexual, ale căror victime sunt copiii, precum și o diversificare a formelor acestora. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2015 au fost înregistrate în total 353 de infracțiuni cu caracter sexual, dintre care 26,4% împotriva copiilor. De menționat că în 11% dintre cazuri copiii au fost abuzați în familie (de către tatăl biologic și alte rude). Analizând tendințele curente, se poate prezice impactul masiv și consecințele tehnologiei informației și comunicației asupra copiilor și adolescenților până în anul 2030. Deși sunt depuse eforturi continue pentru prevenirea și combaterea violenței față de copii, aceasta rămâne o problemă pentru Republica Moldova: circa 2 din 5 copii au fost supuși unui tip de violență; 1 din 7 fete și 1 din 20 de băieți au fost supuși violenței sexuale până la vârsta de 18 ani; violența fizică a fost cel mai des întâlnit tip de violență survenit în copilărie, afectând 1 din 5 fete și 1 din 3 băieți, iar semenii au fost cei mai frecvenți abuzatori în cazul violenței fizice în copilărie. Conform Programului Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022-2026, 1 din 9 fete și 1 din 11 băieți până la vârsta de 18 ani au fost supuși violenței emoționale din partea unui părinte, a unui îngrijitor adult sau a unei rude adulte; un sfert dintre fete și aproape jumătate dintre băieți au aprobat normele și convingerile tradiționale despre gen, practicile sexuale și violența partenerului intim; 1 din 9 fete și 1 din 20 de băieți au avut vreodată gânduri de suicid, iar circa jumătate din numărul fetelor care avuseseră vreodată asemenea gânduri au încercat să se sinucidă.

38. Circa [13% din numărul de elevi](#) din Republica Moldova, comparativ cu 10% din țările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, au raportat că au fost victime ale violenței verbale și 7% - victime ale violenței fizice de câteva ori pe lună. În anul 2018 s-a înregistrat o creștere a fenomenului hărțuirii în școală (bullying) comparativ cu 2014: [16% din elevi au raportat](#) că în anul 2018 au fost hărțuiți la școală cel puțin de două ori în

ultimele două luni comparativ cu 11% în 2014. Această rată este mai mare decât în majoritatea țărilor din regiune.

39. Îngrijorător rămâne accesul limitat al femeilor la justiție penală, iar agresorii se bucură de impunitate sau pedepse care nu sunt de natură să schimbe comportamentul agresorilor. Considerăm că acest lucru se datorează în mare parte stereotipurilor încă persistente la specialiști, precum și lipsei de încredere a societății per ansamblu în sistemul de justiție. Potrivit Barometrului Opiniei Publice, neîncrederea în justiție a atins cota maximă de 92% în anul 2016. La momentul actual doar 19% dintre cetățeni au încredere în sistemul de justiție. Este remarcat prin ineficiență actul de justiție exercitat și în procedurile contravenționale inițiate pe cauzele de violență în familie cu femei victime. Deseori examinarea contravențiilor este tergiversată. În unele cazuri, contravenienții intenționat manifestă în continuare un comportament violent în raport cu membrii familiei lor, iar la scurt timp după pronunțarea hotărârii în cauza respectivă, agresorul comite alte acte de violență (Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie. Raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia, Comrat, Centrul de Drept al Femeilor, 2021). Potrivit Indicelui libertății economice pentru anul 2021, indicele eficienței justiției în țara noastră acumulează 29,9%, rămânând cu mult în urma mediei de 60% înregistrate în țările europene. Motivul acestui scor modest, care califică justiția din Republica Moldova drept una „de reprimare”, este nivelul înalt al corupției.

40. O altă problemă este accesul scăzut la justiție al femeilor victime ale violenței cu multiple vulnerabilități, dar și al copiilor victime și martori ai violenței. În special ne referim la femeile în etate, femeile cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile emigrante, femeile refugiate, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, femeile din mediul rural, femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile cu adicții. Accesul femeilor la justiție este de asemenea limitat, deoarece acestea se confruntă cu multiple bariere din cauza sărăciei, nivelului scăzut de educație, a discriminării, excluderii, lipsei de cunoștințe despre drepturile lor și lipsei de mijloace financiare pentru a solicita asistență juridică.

41. Îngrijorător rămâne fenomenul violenței sexuale împotriva femeilor și fetelor. Victimele violenței sexuale sunt supuse re-victimizării. Publicația „Particularitățile fenomenului violenței sexuale în Republica Moldova”, 2020 (Centrul Internațional „La Strada”) denotă că deși legislația garantează drepturi materiale și procesuale oferite prin Legea nr. 316/2022 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie), victimele violenței sexuale sunt deseori re-victimizate, intimidat, discriminate și chiar descurajate să sesizeze organele competente ori să susțină plângerile până la capăt, fiind de cele mai multe ori nevoite să cedeze prin retragerea plângerilor sau prin împăcare. Datele publicate de Procuratura Generală a Republicii Moldova în anul 2021 (Ginura 3) indică asupra creșterii numărului de infracțiuni privind viața sexuală cu 30 de cazuri (5,7%) comparativ cu anul 2020, iar în anul 2020 a fost atestată o creștere cu 199 de cazuri comparativ cu anul 2019, și în anul 2019 numărul infracțiunilor privind viața sexuală a crescut cu 33 de cazuri (5,4%) comparativ cu anul 2018 (Raportul despre activitatea Procuraturii în anul 2021). De asemenea, practic nu dispunem de date referitor la alte forme de violență față de femei precum: hărțuirea sexuală, acte de persecuție, căsătoria forțată, avortul forțat etc.

Sursa: Procuratura Generală, Raport despre activitatea Procuraturii în anul 2021

Sursa: Procuratura Generală, Raport despre activitatea Procuraturii în anul 2021

42. Deși este înregistrată o creștere a numărului de raportări a cazurilor de violență sexuală, rata condamnărilor pentru infracțiunile privind viața sexuală este redusă. Astfel, în cazul infracțiunilor de viol, în anul 2019 din 155 de cauze, doar în 46 de cauze a fost pronunțată o sentință de condamnare. În anul 2022, datele confirmă că pedepsele privative de libertate sunt aplicate preponderent pentru infracțiunile de viol, acțiunile violente cu caracter sexual, raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani, acțiuni perverse. Pentru infracțiunea de hărțuire sexuală, în prima jumătate a anului 2022, au fost pronunțate doar două sentințe de condamnare, agresorilor fiindu-le stabilită pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității. Îngrijorător rămâne numărul dosarelor restante la sfârșitul perioadei de raportare.

43. Finanțarea serviciilor specializate pentru asistența și protecția femeilor victime ale violenței față de femei și violenței în familie este insuficientă. Mijloacele pentru finanțarea serviciilor sociale sunt planificate cu preponderență în bugetul de stat, deciziile privind redirectionarea acestora fiind luate la nivel central, în timp ce dezvoltarea serviciilor sociale comunitare este de competența autorităților administrației publice locale. Totuși, mecanismul de finanțare a acestui segment este unul deficitar dat fiind faptul că nu se regăsește în toate bugetele sectoriale.

44. Pentru asistența și protecția victimelor violenței în familie au fost dezvoltate servicii specializate (cu finanțare din bugetul de stat) asigurate de 9 centre de plasament din diferite localități ale țării, iar servicii de asistență, consiliere informațională, psihologică, juridică și de plasament se oferă și de alte 10 organizații ale societății civile care funcționează pe întreg teritoriul țării. Cu toate acestea, majoritatea serviciilor sunt pentru situații de criză, asigură intervenția de urgență, iar serviciile de lungă durată sunt insuficiente. În special, se remarcă ineficacitatea intervenției în cazurile în care victima are domiciliul într-o localitate, iar fapta ilicită s-a produs în altă localitate, fiind pasată responsabilitatea între profesioniști după competență teritorială. Situația descrisă face ca necesitățile specifice ale victimelor violenței, serviciile precum consiliere psihologică și juridică, să fie acoperite în principal de organizații necomerciale cu ajutorul finanțatorilor/donatorilor. Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Republica Moldova relevă că peste 60% dintre costurile legate de serviciile oferite victimelor violenței domestice și ale violenței împotriva femeilor sunt acoperite de organizațiile societății civile. Organizațiile necomerciale oferă consiliere juridică, reprezentare în instanțele de judecată, asistență psihologică și adăpost.

45. Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței față de femei (Telefonul de încredere pentru femei și fete) este prestat de către Centrul Internațional „La Strada” și susținut financiar (prin contract de achiziții publice) de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Resursele financiare acordate au fost diferite pe parcursul anilor 2018-2022. În 2018 au fost alocați 980 mii de lei, în 2019 - 911,8 mii de lei, în 2020 - 882 mii de lei, în 2021- 913,4 mii de lei, iar în 2022 - 913,4 mii de lei. Totodată, dacă în 2018 și

2019 banii au fost alocați pentru funcționarea serviciului telefonic, atunci în 2020, deși suma a fost redusă, au fost incluse și costuri de promovare a serviciului. Serviciul a fost acreditat în decembrie 2019. Pe parcursul funcționalității Telefonului de încredere remarcăm riscul de implicare a factorilor decizionali în optimizarea resurselor financiare prin unificarea celor 3 servicii specializate: Telefonul de încredere pentru femei și fete, Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru copii și Serviciul de asistență telefonică pentru persoanele cu dizabilități. Comasarea celor 3 servicii specializate într-unul singur este un risc major pentru calitatea serviciilor sus-menționate, dar și contravine convențiilor internaționale de profil ratificate de Republica Moldova.

46. Din analiza datelor furnizate de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale se constată că sursele financiare alocate din buget Centrului de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pentru perioada 2018-2022 au fost majorate, dar trebuie de menționat că și costurile de întreținere prezintă valori în creștere.

Figura 4. Alocatii bugetare ale Centrului de asistență și protecție a victimelor și potențialele victime ale traficului de ființe umane (or. Chișinău) pentru perioada 2018-2022

Aceeași sursă atestă că bugetul de stat alocă anual surse financiare pentru întreținerea Direcției politici de asigurare a egalității de gen și a Telefonului de încredere pentru femei (tabelul 2).

Tabelul 2

Date privind cheltuielile efectuate din bugetul de stat pentru întreținerea DPAEG și Telefonul de încredere pentru femei

(mii lei)

	2018	2019	2020	2021	2022 (sem I)
Serviciul telefonul de încredere pentru femei	980,0	911,8	882,8	913,4	3913,4
Direcția politici de asigurare a egalității de gen	1433,0	1327,5	1228,5	1268,0	604,8

47. În pofida acestor constatări, datele arată că resursele financiare planificate și alocate de către autoritățile publice centrale cu competențe în domeniu sunt insuficiente pentru dezvoltarea și menținerea serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie, dar și pentru realizarea acțiunilor de sensibilizare a opiniei publice privind gravitatea fenomenului violenței în familie și violenței față de femei, crearea de noi servicii, dezvoltarea mecanismului eficient de cooperare. Întrucât finanțarea serviciilor sociale este pusă pe umerii autorităților administrației publice locale asigurarea acestora în volumul și

calitatea corespunzătoare nevoilor populației depinde în mod direct de sustenabilitatea financiară a acestora.

48. Autoritățile administrației publice locale, de cele mai dese ori, nu planifică și, cu certitudine, nu alocă resurse financiare suficiente dezvoltării/mentinerii serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie. Bunele practici privind facilitarea accesului la justiție în Republica Moldova constată că un impediment în dezvoltarea serviciilor de către autoritățile administrației publice locale ține de faptul că liderii locali nu prioritizează serviciile de asistență și asigurare a accesului la justiție a victimelor, fiind axați pe dezvoltarea proiectelor de infrastructură (alimentare cu gaze, apă, canalizare, drumuri, biserică etc.) care generează capital electoral. Deși în Strategia privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022 au fost prevăzute măsuri privind alocarea resurselor financiare în bugetele autorităților publice de nivelul întâi și al doilea în vederea finanțării serviciilor pentru femeile din categoria social vulnerabilă, inclusiv victimele violenței în familie, prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat, acest lucru nu se realizează pentru că documentele de politici locale (strategiile de dezvoltare social-economice raionale) nu conțin prevederi despre prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie, aspect ce ar permite ulterior planificarea bugetară și finanțarea.

49. Locuri insuficiente de plasament pentru femeile victime ale violenței și ale copiilor lor. Raportul explicativ al Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice prevede 1 loc de adăpost la 10 000 de locuitori. Având în vedere numărul estimativ al populației Republicii Moldova, de 2 604,0 mii de persoane, ar fi necesare 260 de locuri de adăpost, respectiv insuficiența fiind de circa 60 de locuri de plasament pentru victimele violenței în bază de gen. Totodată, conform standardelor UE, statele părți ale Convenției de la Istanbul urmează să dispună de centre și pentru victimele violenței sexuale, care prevăd că un centru specializat trebuie să fie disponibil pentru 200 000 de populație. Conform celor descrise *supra*, în Republica Moldova se atestă în continuare un număr insuficient de locuri de plasament din cauza lipsurilor financiare bugetare, în acest sens există o insuficiență de cel puțin 75 de locuri (60 - pentru femeile victimele violenței față de femei și violenței în familie și 15 - pentru victimele violenței sexuale). Acoperirea geografică nu este uniformă, serviciile sunt lipsă în special în mediul rural și în localitățile din stânga Nistrului, iar accesul victimelor la serviciile existente este redus. Nu există adăposturi specifice pentru femeile din grupurile marginalizate, majoritatea adăposturilor oferă sprijin pentru diferite grupuri de femei, inclusiv pentru victimele traficului, femeile refugiate, femeile cu dizabilități și femeile minoritare etnice. Principalele motive pentru care se evită trimerile în adăposturile pentru femei sunt spațiul limitat și lipsa capacității de a sprijini supraviețuitoarele și/sau copiii acestora. De asemenea, unele femei victime nu sunt eligibile pentru sprijin, cum ar fi femeile fără documente etc. (Raportul de țară WAVE 2021, Serviciile de asistență specializate pentru femei în Europa și impactul COVID-19 asupra furnizării acestora).

50. Conform Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, alocațiile pentru serviciile sociale cuprind: 69% sunt destinate persoanelor cu dizabilități: asistența personală, centrele de plasament, locuințele protejate etc.; 21% sunt destinate copiilor: asistența parentală profesionistă, tutela/curatela, centrele de plasament etc.; 5% finanțează

servicii de tip sanatorial; 2% acoperă cheltuielile cantinelor sociale; 2% asigură alte servicii: pentru victimele traficului de ființe umane, ale violenței în familie, pentru bolnavii de HIV/SIDA etc. De asemenea, situația la nivel de țară relevă faptul că serviciile sociale acoperă o parte mică a protecției sociale. În anul 2022, din peste 38 de miliarde de lei alocați pentru protecția socială doar 1,8 miliarde de lei au fost destinate serviciilor sociale. Din totalul resurselor dedicate serviciilor sociale doar 2% au fost direcționate pentru acoperirea altor servicii, inclusiv pentru victimele violenței în familie, traficului de ființe umane etc.

51. Sistemul de sănătate nu deține suficiente capacități de documentare și referire a cazurilor de violență față de femei și violență în familie, iar femeile supraviețuitoare au acces limitat la servicii medicale. Sectorul de sănătate este un punct de acces critic pentru identificarea cazurilor de violență față de femei și referirea lor la alte servicii esențiale, cum ar fi adăpost, centre de consiliere sau de acordare a asistenței medicale specializate. Toți specialiștii din sistemul de sănătate au misiunea importantă de a completa în mod corect fișa medicală, care poate fi utilizată ulterior de către victima violenței ca probă în instanță privind cazul de violență curentă sau repetată. În special, medicii legiști au rolul important de completare a raportului medico-legal, care să reflecte cu precizie gradul leziunilor provocate de agresor. Cu toate acestea, profesioniștilor din domeniul sănătății le lipsesc cunoștințele de formulare a unui răspuns medical efectiv la violența în familie, care include în componența sa nevoile speciale ale victimelor. În practica lor mulți medici nu au cunoștință de cazurile de violență în familie, nu știu cum să le identifice și nu cunosc în ce mod să răspundă victimelor. O altă problemă importantă este finanțarea și accesul victimelor la asistența medicală de calitate. Victimele violenței în familie de multe ori nu au asigurare medicală și nu își pot permite să plătească pentru asistența medicală pentru restabilirea sănătății, chiar dacă sunt plasate într-un serviciu de asistență.

52. Insuficiența programelor și serviciilor pentru agresori. Activitatea ce ține de consilierea și informarea agresorilor este realizată de mai mulți actori din sectorul de probațiune, poliție și social. Au crescut numărul activităților și serviciilor destinate acestui grup. Astfel, la nivel național dispunem de servicii specializate acordate prin intermediul asociațiilor obștești - Centrul de asistență și consiliere pentru agresorii familiali din Drochia, „Stimul” din raionul Ocnița, „Schimbare spre o viață mai bună” din Căușeni, „CNFACEM” din municipiul Chișinău (una finanțată din bugetul de stat și trei din sursele donatorilor). Totuși, raportat la necesități, pe întreg teritoriul țării se atestă în continuare o insuficiență a programelor de intervenție timpurie și re-educare pentru agresorii familiali, dar și pentru agresorii care sunt dependenți de substanțe. Totodată, numărul agresorilor familiali care beneficiază de programe probaționale sau care sunt referiți la centrele de asistență și consiliere a agresorilor familiali este redus în comparație cu numărul total al infracțiunilor și contravențiilor de violență în familie. Astfel, potrivit datelor publicate de către Inspectoratul Național de Probațiune în anul 2020, la programele de asistență și consiliere a agresorilor familiali au participat 19 agresori, în 2021 - 38, fiind înregistrată o creștere în primele 6 luni ale anului 2022 cu orientarea spre programe a 49 de agresori.

53. Datele statistice și cele administrative colectate și furnizate sunt insuficiente, nu sunt armonizate între diverse sisteme și nu sunt dezagregate în funcție de sex, vârstă, sexul agresorului, forma de violență, dizabilitate, relația făptuitorului cu victima și locația

geografică. Datele statistice și administrative nu fac delimitare după tipul violenței, inclusiv câte cazuri de violență au fost comise prin intermediul dispozitivelor digitale sau în mediul digital. La momentul actual produc și dispun de indici despre fenomenul violenței față de femei și a violenței în familie următoarele structuri de nivel central: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției, prin intermediu autorităților administrative din subordine – Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, Inspectoratul Național de Probatiune, Administrația Națională a Penitenciarelor; Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat; Procuratura Generală; Ministerul Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Sănătății; Centrul de Medicină Legală. Prin urmare, sunt deținători de informații statistice și unii subiecți care nu se regăsesc în Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, respectiv nu au obligații legale de a oficializa informația pe pagina web oficială și nici de a o expedia Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

Astfel, colectarea și analiza datelor statistice sectoriale reprezintă încă o provocare pentru instituțiile responsabile de aceste activități. Pe parcursul anului 2018, Ministerul Muncii și Protecției Sociale cu suportul UN Women a întreprins măsuri în vederea revizuirii și ajustării formularelor de colectare a datelor statistice privind violența în familie în sectorul social. A fost elaborată metodologia privind colectarea datelor statistice bazată pe Formularul statistic nr. 9 „Violența în familie”. Totuși, datele colectate în diferite sectoare nu sunt armonizate prin prisma indicatorilor comuni, iar în unele sectoare se atestă lipsa indicatorilor relevanți. Sunt lipsă sistemele automatizate de colectare și procesare a datelor statistice. Aceasta îngreunează sarcina Ministerului Muncii și Protecției Sociale la întocmirea raportului anual cu privire la violența față de femei și violența în familie, care are menirea să reflecte dinamica fenomenului, precum și măsurile ce urmează a fi întreprinse.

Autoritățile administrației publice centrale dispun de date statistice și cele administrative anuale insuficiente care nu reflectă corect dinamica fenomenului violenței față de femei și a violenței în familie. Lipsa datelor statistice comprehensive colectate de autoritățile cu competențe în domeniu, împiedică monitorizarea eficientă a aplicării corespunzătoare a legislației în cazurile de violență în familie. Informațiile statistice relevante, fiabile și oportune sunt imperative pentru procesul de luare a deciziilor. Datelor statistice le revine rolul central în asigurarea cu informații de calitate, necesare pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea implementării politicilor.

În contextul ratificării Convenției de la Istanbul și amplificării aspirațiilor Republicii Moldova de integrare în UE, importanța producerii unor statistici naționale comparabile cu cele europene este crucială. Biroului Național de Statistică (BNS), în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii, îi revine un rol central în asigurarea societății și tuturor categoriilor de utilizatori interni și externi cu informație statistică de calitate și comparabilă, elaborată conform principiilor fundamentale ale statisticii oficiale ale Organizației Națiunilor Unite (ONU).

Problematicii prevenirii și combaterii eficiente a violenței față de femei și violenței în familie îi este atribuită la nivel european importanță deosebită, lucru confirmat inclusiv prin adoptarea Convenției de la Istanbul. Însă la acest capitol suntem nevoiți să constatăm subestimarea la nivel național a importanței instituirii unui instrument viabil pentru producerea statisticilor oficiale în domeniul de referință. Aceasta o confirmă cadrul

legislativ relevant domeniului de prevenire și combatere a violenței față de femei, în care nu se regăsește BNS, iar în documentele de politici și procedurile operaționale subiectul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie nu se regăsește în lista priorităților pentru perioada imediat următoare. Exemplu recent este Programul de lucrări statistice pentru anul 2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 95/2022, în care sunt descrise volumele informațiilor statistice și datele administrative conform domeniului de competență, care necesită a fi prezentate pentru producerea statisticilor oficiale. Prin urmare, BNS, cel puțin în anul 2023, nu va fi preocupat de executarea lucrărilor și cercetărilor statistice în domeniul violenței față de femei și violenței în familie.

54. Cadrul instituțional în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie necesită consolidare. În conformitate cu Legea nr. 45/2007, autoritatea centrală de specialitate însărcinată cu elaborarea și promovarea politicilor de prevenire și combatere a violenței în familie și acordarea de asistență socială victimelor și făptuitorilor este Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care, prin intermediul DPAEG, asigură elaborarea și promovarea politicii unice de stat în domeniul asigurării egalității de șanse între femei și bărbați, de prevenire și de combatere a violenței față de femei și violenței în familie și a traficului de ființe umane, de reabilitare a victimelor infracțiunilor. De asemenea, în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 72/2012 cu privire la Consiliul coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, pe lângă Ministerul Muncii și Protecției Sociale este constituit și funcționează din anul 2012 Consiliul coordonator interministerial pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, în a cărui componență intră reprezentanți ai autorităților centrale (Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției) de rangul șefului/șef-adjunctului subdiviziunii responsabile de elaborarea și coordonarea implementării politicilor în domeniul de competență, reprezentanți ai societății civile și alte părți interesate. Totuși, Consiliului menționat i-a fost atribuit statutul și funcțiile unei entități mult prea limitate pentru sarcinile care rezultă din cerințele Convenției de la Istanbul, precum și din prevederile art. 3 din Legea nr. 144/2021 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, prin care Ministerul Muncii și Protecției Sociale a fost desemnat organ coordonator responsabil de implementarea acesteia. Astfel, implementarea efectivă a Convenției de la Istanbul impune măsuri cuprinzătoare și necesar a fi luate privind „[...] coordonarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor și a măsurilor de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență acoperite de prezenta Convenție [...] vor coordona colectarea de date statistice, vor analiza și vor disemina rezultatele activității în domeniu, vor face schimb de informații și vor avea capacitatea de a comunica direct și de a promova relațiile de cooperare cu omologii lor din alte state [...] vor implica, acolo unde este cazul, toți actorii relevanți, precum agențiile guvernamentale, parlamente și autorități naționale, regionale și locale, instituții naționale pentru drepturile omului și organizațiile societății civile.” (art. 7 din Convenția de la Istanbul). Prin urmare, este necesară revederea competențelor atribuite Consiliului coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie de pe lângă Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin extinderea acestora și asupra altor tipuri de violență menționate în Convenția de la Istanbul.

55. De asemenea, în virtutea faptului că atribuțiile Ministerului Muncii și Protecției Sociale de organ central de specialitate abilitat cu funcții de elaborare și promovare a

politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie, a căror eficacitate obligă la măsuri de ordin sistemic, se impune necesitatea dezvoltării cadrului instituțional. În acest sens, se propune instituirea în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale a unei entități, în calitate de autoritate administrativă centrală, cu atribuții de implementare, coordonare operațională a asistenței și a protecției victimelor violenței față de femei și violenței în familie și de raportare Ministerului Muncii și Protecției Sociale a modului de realizare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie. În procesul de activitate, entitatea va asigura implementarea și monitorizarea activității la nivel local pe dimensiunea prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie. În special, va exercita acțiuni de coordonare și suport metodologic serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie din cadrul secției/direcției de asistență socială și de protecție a familiei în vederea implementării unitare la nivel local a politicilor în domeniu; va analiza realizarea la nivel local a politicilor de protecție și asistență a victimelor violenței în familie și consiliere a agresorilor familiali; va exercita coordonarea activității serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, inclusiv în gestionarea bazei de date dezagregate după criteriile stabilite de lege; va elabora și aproba indicatori de performanță pentru evaluarea eficacității echipei multidisciplinare teritoriale; va efectua, cu concursul serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, generalizarea activității echipelor multidisciplinare teritoriale, va identifica deficiențele în activitate și propune soluții de îmbunătățire; va acorda suport informațional Ministerului Muncii și Protecției Sociale în procesul de evaluare a modului de realizare a politicilor în domeniul de prevenire și combatere a violenței în familie; va analiza în colaborare cu secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei necesitățile de dezvoltare a rețelei centrelor/serviciilor de asistență și protecție a victimelor violenței și a copiilor lor, precum și a centrelor/serviciilor de asistență și consiliere pentru agresori; va oferi asistență metodică autorităților administrației publice locale în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie etc. Totodată, alte atribuții ale entității vor consta în asigurarea organizării și desfășurării instruirilor, prin module multidisciplinare, a specialiștilor din sectoarele abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie. Entitatea va gestiona procesul de achiziționare din sursele bugetului de stat a serviciilor de asistență și reabilitare a victimelor violenței, serviciilor de consiliere a agresorilor familiali, va asigura evaluarea calității serviciilor prestate. Formula de organizare instituțională propusă va contribui în perspectivă și la consolidarea mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor.

56. Modelul de organizare instituțională propus de prezentul Program va consolida capacitățile de interacțiune pe interior, la nivel central și local, și va îmbunătăți cooperarea internațională din perspectiva promovării politicilor care pun drepturile victimei în centrul tuturor măsurilor (art. 7 alin.(2) din Convenția de la Istanbul), inclusiv prin eficientizarea monitorizării măsurilor de protecție a victimei indiferent de faptul că a suferit pe teritoriul, altul decât acela unde își are reședința (art. 62 alin. (2) din Convenția de la Istanbul). De asemenea, această formulă creează condiții optimale care vor influența pozitiv și procesul de reformare a modelului Sistemului național de referire în modelul propus de Mecanismul național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor, așa cum este preconizat în Programul de creare și dezvoltare a Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor.

57. Pe măsura dezvoltării tehnologiilor digitale și creșterii riscurilor de încălcare a dreptului la viața intimă, familială și privată, inclusiv prin dezinformare, hărțuire, răspândirea informațiilor sau imaginilor care incită la ură și violență pe criterii de gen, se impune nevoia asigurării cadrului instituțional adecvat pentru un răspuns holistic și în acest domeniu. Varietatea serviciilor de gestionare a domeniului virtual, inclusiv interacțiunea între utilizatorii rețelelor sau platformelor online, prelucrarea, stocarea, distribuirea informațiilor, trebuie să fie asigurată corespunzător de operatorii profesioniști, definiți în unele acte internaționale „intermediari de internet”. Este necesar, în coroborare cu recomandarea GREVIO, prin măsuri legislative și de altă natură de perfecționat mecanismul de combatere a eventualelor abuzuri în sistemul informațional, fiind necesară o fundamentare legală mai consistentă de protecție a victimelor contra acțiunilor abuzive în sfera digitală. Totodată, se impun măsuri de consolidare a cadrului instituțional și operațional în domeniul prevenirii și combaterii violenței pe dimensiune digitală, inclusiv implicarea sectorului tehnologie informațională și comunicații electronice în mecanismele de prevenire și combatere a violenței în sfera digitală centrate pe victimă.

58. Clasificarea bugetară nu reflectă abordarea multisectorială pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie de către toate autoritățile cu competențe în domeniu. Actualmente, lipsa programului de bugetare dedicat prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie este vizibilă în toate sectoarele, în pofida prevederilor din cadrul relevant juridic sectorial și instituțional existent, ce vizează competențe în domeniu la nivel central și local pentru sectoarele de sănătate, învățământ, poliție, justiție și protecție socială. Realizarea cu succes a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie nu poate fi asigurată fără o implicare financiară substanțială din partea statului. Angajamentul asumat prin ratificarea Convenției de la Istanbul (articolul 8) urmărește necesitatea alocării resurselor financiare și umane adecvate atât pentru activitățile desfășurate de autoritățile publice, cât și pentru cele ale organizațiilor neguvernamentale și ale societății civile. Resursele alocate trebuie să asigure implementarea adecvată a măsurii preconizate. Implementarea eficientă a strategiilor naționale depinde de planificarea obiectivă și stabilirea costurilor cât mai exacte pentru realizarea acțiunilor preconizate, precum și de identificare a surselor de finanțare. În acest sens, sunt utilizate următoarele surse de finanțare: a) bugetul de stat; b) mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale; c) sprijinul din partea partenerilor de dezvoltare. Costurile măsurilor cu acoperire din bugetul de stat se ajustează anual în funcție de disponibilul de mijloace prevăzute. Având în vedere că responsabilitatea pe segmentul de prevenire și combatere a violenței față de femei revine mai multor autorități publice care urmează să întreprindă măsuri de prevenire și contracarare a fenomenului, măsuri care în cea mai mare parte au implicații financiare, în Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor elaborat de către Centrul de Drept al Femeilor s-a subliniat necesitatea de a se prevedea de către ministerele de resort resurse financiare necesare pentru activitățile de prevenire și combatere a violenței în familie. Este relevant de menționat că, deși clasificarea bugetară a fost modificată în anul 2015, codificarea actuală nu permite ca domeniul violenței în familie să fie identificat ca un program intersectorial, cu funcții distincte, cu activități comune și pe sectoare. Conform unor estimări, încadrarea domeniului prevenirii și combaterii violenței în familie este în prezent prevăzută, într-o măsură oarecare, în sectorul protecției sociale, în subprogramul „Asistența socială a persoanelor cu necesități speciale” și subprogramul „Protecție a familiei și copilului”. De

fapt, finanțarea sectorului de referință nu este prevăzută în buget ca linie distinctă și nu se regăsește nici în bugetele sectoriale ale altor autorități cu competențe în domeniul respectiv.

59. Abordarea violenței față de femei prin prisma atenuării consecințelor și nu pentru prevenire. Costul uman al violenței față de femei și violenței în familie este mare, iar experiențele de abuz au consecințe grave pe termen lung de ordin psihologic, emoțional și fizic, contribuind la dezavantaje și vulnerabilități multiple, inclusiv abuz de substanțe, lipsa unui adăpost, comportament agresiv, delicvență juvenilă, probleme de sănătate mintală, lipsa ocupării în câmpul muncii și dependența economică de agresor etc. Este evident că fără resurse financiare și umane adecvate, obiectivul de a elimina sau chiar de a reduce violența împotriva femeilor și violența în familie, pur și simplu, nu poate fi atins. Fără resurse suplimentare aceste încălcări pe scară largă ale drepturilor omului vor predomina și vor continua să provoace prejudicii și suferințe, ceea ce implică în plus costuri economice uriașe. Aceasta nu include doar problema costurilor violenței, ci, mai presus de toate, problema finanțării măsurilor de prevenire. Un studiu publicat de Institutul European pentru Egalitatea de Gen a estimat costurile totale ale violenței în bază de gen în UE la 336 de miliarde euro în 2021 (EEIG Study: the Costs of gender-based violence in the European Union).

60. Pornind de la înțelegerea faptului că violența împotriva femeilor nu este o problemă privată, dar una socială, iar costurile afectează întreaga societate, Raportul de estimare a costurilor violenței față de femei și violenței în familie în Republica Moldova a estimat cheltuielile din cele 3 sectoare principale (social, medical și justiție) la circa 36 de milioane de lei în anul 2015, majoritatea cheltuielilor fiind pentru atenuarea consecințelor și nu pentru prevenire. Ținând cont de numărul mare de femei afectate și de costul de sprijinire și reabilitare a unei femei victime de circa 700 000 de lei, un calcul simplu relevă impactul costurilor la nivel de țară multiplicat la numărul de femei afectate și copiii lor. În conformitate cu datele empirice prezentate de OMS într-un studiu din anul 2022 efectuat în colaborare cu „Lancet Psychiatry Commission”, violența comisă de partenerul intim afectează în mod profund sănătatea mintală a supraviețuitorilor. Mai mult ca atât, Studiul privind costurile violenței în familie în Republica Moldova relevă că anume în domeniul tratamentului medical al urmărilor nefaste ale violenței împotriva femeilor se înregistrează costuri semnificative.

Republica Moldova a pierdut cel puțin 6 cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, iar despăgubirile au costat circa 1550970,90 lei (Raport de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Republica Moldova, Centrul de Drept al Femeilor, 2016). Curtea Europeană a constatat în repetate rânduri în aceste cazuri că violența împotriva femeilor este fără echivoc o încălcare gravă a principiului egalității și nediscriminării, care este axa unei societăți cu valori democratice europene, constatând că autoritățile au neglijat obligația lor pozitivă de a proteja victimele în spațiul privat, astfel încălcând art. 3 (interzicerea torturii și relelor tratamente, drept absolut), precum și art. 14 (interzicerea discriminării).

III. OBIECTIVELE GENERALE ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE

61. Abordarea integrată a violenței față de femei și fete și violenței în familie propusă în prezentul Program include intervenții cuprinzătoare și asupra fiecărei probleme prioritare la nivel de: 1) cadru legislativ; 2) mecanism instituțional; 3) mecanism de furnizare a serviciilor pentru victimele violenței față de femei și a violenței în familie, inclusiv pentru cuplul mamă-copil; 4) consolidare a capacităților specialiștilor din domeniu în vederea răspunsului eficient la cazurile de violență; 5) norme sociale care să includă toleranța zero față de violența împotriva femeilor și violența în familie; 6) resurse financiare investite în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie; 7) abordări noi și eficiente în monitorizarea și evaluarea intervențiilor din domeniu.

62. Implementarea obiectivelor generale și specifice din prezentul Program vor avea impact asupra calității vieții oamenilor, siguranței sporite a femeilor și copiilor, creșterii coeziunii între oameni și bunăstării sociale. În același timp, protecția copiilor victime și martori ai violenței urmează a fi asigurată pe termen lung prin respectarea interesului superior al copiilor, oferindu-le în acest sens servicii specializate pentru reabilitarea traumelor și reducerea agresivității în viitor. Totodată, Convenția de la Istanbul pune accent prioritar pe asigurarea dreptului de custodie și vizitare în siguranță pentru copii, evitând situațiile de utilizare a acestora de către agresorii familiari ca instrument al realizării ulterioare a controlului asupra femeii și răzbunării pe deciziile ei de a rupe cercul violenței.

63. Teoria schimbării a prezentului Program are la bază analiza detaliată a problemelor cu care se confruntă femeile victime ale violenței față de femei și a violenței în familie, arată care sunt acțiunile necesare a fi realizate pentru a atinge rezultatele planificate pe termen scurt și mediu și, în final, impactul preconizat pe termen lung asupra întregului sistem de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie (anexa nr.1 la Program).

64. Prezentul Program își propune atingerea următoarelor obiective generale și specifice.

Obiectivul general 1 (pilonul „Prevenire”). Femeile și bărbații din Republica Moldova și autoritățile responsabile adoptă toleranța zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie. Prevenirea și intervenția proactivă în domeniul violenței față de femei și violenței în familie joacă un rol-cheie în prezentul Program care reflectă angajamentele Convenției de la Istanbul privind combaterea stereotipurilor de gen, schimbarea atitudinilor oamenilor și creșterea gradului de conștientizare a diferitelor forme de violență. Programul include obligația autorităților de a întreprinde eforturi de sensibilizare pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și de a include în mod obligatoriu în materialele didactice aspecte privind egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen, respectul reciproc, soluționarea nonviolentă a conflictelor în relațiile interpersonale, violența în bază de gen împotriva femeilor și dreptul la integritate personală în programele formale la toate nivelurile de învățământ. În plus, sunt prevăzute măsuri obligatorii de formare profesională obligatorie pentru specialiștii care lucrează cu victimele și agresorii. Programul prevede măsuri necesare pentru a fi implementate de către mass-media, mediul privat și promovează măsuri cuprinzătoare pentru femeile și fetele victime ale violenței, inclusiv pentru femeile cu vulnerabilități multiple și copiii acestora.

Obiectivul specific 1.1. Până în anul 2027 sistemul de învățământ asigură educație

de calitate prin prisma prevederilor Convenției de la Istanbul, în spiritul nonviolentei și egalității între fete și băieți, femei și bărbați, pe toate treptele de învățământ.

Obiectivul specific 1.2. Până în anul 2027 sistemul de învățământ oferă un mediu sigur, fără violență și hărțuire pe toate treptele de învățământ.

Obiectivul specific 1.3. Instituțiile responsabile de instruirea profesioniștilor asigură într-o manieră sistemică dezvoltarea cunoștințelor și competențelor de prevenire și răspuns adecvat la cazurile de violență față de femei și violență în familie (schimbări sistemice).

Obiectivul specific 1.4. Sectorul privat are un rol activ în procesul de eliminare a stereotipurilor și a prejudecăților de gen.

Obiectivul specific 1.5. Toate femeile, inclusiv femeile cu vulnerabilități multiple (femeile în etate, femeile de etnie romă, alte grupuri de minorități etnice, femeile cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTQI, femeile imigrante, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, femeile din mediul rural, femeile care prestează sexul comercial, femeile dependente de alcool, droguri sau alte substanțe psihotrope, femeile din detenție și femeile din grupul NEET), își cunosc drepturile și sunt încurajate să raporteze orice formă de violență.

Obiectivul specific 1.6. Până în anul 2027 sunt instituite programe probaționale și servicii și sunt realizate activități eficiente și de calitate care învață agresorii familiari să adopte un comportament nonviolent.

65. Obiectivul general 2 (pilonul „Protecție”). Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională conform prevederilor Convenției de la Istanbul. Programul conține mai multe măsuri detaliate care decurg din obligațiile impuse de Convenția de la Istanbul de a oferi sprijin victimelor și copiilor martori ai tuturor formelor de violență. În primul rând, include măsuri de dezvoltare a serviciilor de sprijin pentru prevenirea violenței ulterioare, care să se bazeze pe o abordare holistică, centrată pe nevoile victimei și pe o înțelegere a violenței în bază de gen. În plus, măsurile Programului sunt orientate pe dezvoltarea unor servicii care se bazează pe o cooperare multidisciplinară eficientă între autorități, iar dezvoltarea serviciilor se bazează pe principiul sprijinirii și împuternicirii femeilor victime și a copiilor lor pe termen lung.

Obiectivul specific 2.1. Până în anul 2027 este dezvoltat sistemul integrat de servicii sociale adresate victimelor violenței față de femei și violenței în familie.

Obiectivul specific 2.2. Sistemul de sănătate deține capacități îmbunătățite de intervenție/asistență, documentare și referire a cazurilor de violență față de femei, violență sexuală și violență în familie.

Obiectivul specific 2.3. Mecanismul intersectorial este funcțional și asigură identificarea, referirea și protecția victimelor violenței față de femei și violenței în familie.

66. Obiectivul general 3 (pilonul „Urmărirea în justiție”) . Sistemul de justiție

asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor. Măsurile prevăzute în Program decurg din obligațiile de armonizare a legislației la prevederile Convenției de la Istanbul și monitorizarea implementării legislației în domeniu în vederea sprijinirii victimelor în timpul procesului penal, pe de o parte, și prevenirea altor acte de violență în continuare și promovarea aplicării răspunderii penale, într-un proces bazat pe principiul celerității. Toate cazurile de violență împotriva femeilor sunt investigate eficient, evitându-se întârzierile nejustificate în toate etapele investigațiilor și ale procesului penal. Măsurile incluse, de asemenea sunt menite să țină seama de interesul superior și nevoile copiilor martori ai violenței. Convenția de la Istanbul conține mai multe prevederi privind investigarea, urmărirea penală, dreptul procesual și măsurile de protecție. Măsurile propuse astfel, prioritizează drepturile victimelor în cercetările preliminare și în cursul procesului penal și înțelegerea violenței de gen de sistemul de justiție penală. Măsurile se referă la dezvoltarea și aplicarea eficientă a unor instrumente de evaluare a riscului, dar și a unor protocoale standard privind asigurarea unui răspuns multisectorial la cazurile de violență față de femei și de violență în familie.

Obiectivul specific 3.1. Până în anul 2025 cadrul normativ național este ajustat la prevederile Convenției de la Istanbul.

Obiectivul specific 3.2. Metodologia și practicile de evaluare a riscului de violență sunt îmbunătățite până în anul 2025.

Obiectivul specific 3.3. Sistemul de justiție penală asigură un răspuns prompt la fiecare caz de violență față de femei și violență în familie și este sensibil la nevoile victimelor ținând cont de diversitatea lor.

Obiectivul specific 3.4. Până în anul 2026 autoritățile aplică, conform legii, pedepse descurajante pentru agresori și încurajează participarea acestora la programe de reducere a comportamentului violent.

Obiectivul specific 3.5. Până în anul 2027 toate victimele violenței sexuale și violenței în familie beneficiază de asistență juridică garantată de stat în toate etapele procesului penal.

67. Obiectivul general 4 (pilonul „Politici integrate”). Autoritățile publice în parteneriat cu societatea civilă implementează politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie asigurând o bună coordonare și monitorizare. Principiul-cheie pe care se bazează Programul și care reiese din Convenția de la Istanbul este construit pe ideea necesității politicilor cuprinzătoare și coordonate în vederea combaterii și prevenirii efective a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. O abordare integrativă presupune prioritizarea drepturilor victimelor și organizarea răspunsului sistemului la cazurile de violență în baza cooperării multidisciplinare între diferiți actori și a unor reguli acceptate de comun acord. La fel, Programul include măsuri de consolidare a cadrului instituțional integrat care să permită cooperarea și asigurarea financiară adecvată și alocarea resurselor umane în acest scop. Convenția de la Istanbul impune obligația de a lua în considerare rolul organizațiilor necomerciale ca parte a structurilor oficiale naționale sau regionale de cooperare în prevenirea violenței și să le

alocă resursele financiare necesare. Acțiunile propuse se referă la necesitatea colectării datelor statistice armonizate dar și a efectuării studiilor de analiză a prevalenței și formelor de violență față de femei, inclusiv privind violența pe dimensiune digitală.

Obiectivul specific 4.1. Până în anul 2025 este constituit un cadru instituțional eficient de coordonare, monitorizare și implementare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie la nivel național și local.

Obiectivul specific 4.2. Politicile publice includ obiective de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie.

Obiectivul specific 4.3. Mecanismele de finanțare pentru programele și intervențiile în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie sunt instituite.

Obiectivul specific 4.4. Autoritățile publice și alți producători de statistici colectează și analizează datele cu nivel de dezagregare prevăzut de Convenția de la Istanbul și asigură cercetarea privind toate formele de violență față de femei și violență în familie.

IV. IMPAC

68. Programul reprezintă un instrument esențial pentru a contribui la reducerea nivelului de violență față de femei și a violenței în familie, creșterea gradului de realizare a obiectivelor în domenii relevante Strategiei naționale de dezvoltare durabilă „Moldova Europeană 2030” cu intervenții în diverse domenii precum: sănătatea, educația, protecția socială, ordinea publică și justiția.

69. Alinierea legislației naționale la prevederile Convenției de la Istanbul și implementarea acesteia prin cele mai eficiente măsuri și răspunsul prompt al autorităților statului alături de societatea civilă și partenerii internaționali pentru a preveni și a combate cazurile de violență față de femei și violență în familie va fi considerată drept un indicator de impact.

70. Programul reprezintă un instrument esențial pentru creșterea în mod semnificativ a nivelului de securitate a populației. Ca rezultat se va utiliza la justa valoare potențialul feminin raportat la PIB. Estimările globale indică asupra unui cost al violenței față de femei de 2% din PIB-ul global sau 1,5 trilioane de dolari SUA. Astfel, costurile economice pentru violență vor fi canalizate pentru creșterea și educarea copiilor în spiritul nonviolentei, al respectului demnității umane, iar fenomenul violenței față de femei se va diminua semnificativ. Drept rezultat, vom avea o generație a egalității de gen crescute în spiritul toleranței zero față de violență, în toate sferile de activitate a societății. Impactul și utilitatea Programului constă în diminuarea fenomenului de violență față de femei și violență în familie în Republica Moldova printr-o progresie graduală pozitivă și sustenabilă. În cadrul întregului proces de implementare a Programului, beneficiarii și implementatorii urmează să asigure un parteneriat și o cooperare intersectorială pe linie orizontală. În aceste circumstanțe vor fi urmărite următoarele rezultate: va scădea ponderea femeilor și bărbaților care consideră acceptabilă aplicarea violenței față de femei/în familie; va crește

rata victimelor/supraviețuitorilor care au beneficiat de asistență și servicii de reabilitare din numărul total de cazuri instrumentate în justiție; va scădea rata de hotărâri de achitare în cauzele de violență împotriva femeilor și violență în familie; va crește rata victimelor care au beneficiat de remedii; va scădea numărul de recomandări GREVIO implementate în urma raportului de bază.

71. Conform angajamentelor privind dezvoltarea durabilă (O9.1), până în anul 2030 urmează să fie implementată ținta strategică: reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale (ODD 16.1).

72. Programul contribuie la asigurarea premiselor pentru promovarea și menținerea unei societăți pașnice și sigure, pornind de la demotivarea comportamentelor deviate, ce conduc la violență în societate, cu un accent major pe prevenirea violenței în familie, violenței sexuale și violenței contra copiilor, inclusiv prin abordarea normelor nediscriminatorii sociale și de gen și soluționarea problemelor supraviețuitorilor violenței într-o manieră integrată.

73. De asemenea, Programul va contribui la realizarea Obiectivului 6 (6.1) din Strategia "Moldova europeană 2030", deoarece stabilește angajamentul de furnizare a unui spectru de servicii de asistență socială calitative și corespunzătoare în cadrul unui sistem de protecție socială solid și incluziv, oferind un set complex și coerent de măsuri de protecție pentru toate persoanele pe tot parcursul vieții lor în familie pentru a reduce violența față de femei și violența în familie.

74. Programul va contribui direct la realizarea indicatorilor din Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, și anume a celor din Obiectivul general 9 - „Promovarea unei societăți pașnice și sigure” (tabelul de mai jos).

Nr. crt.	Obiectivul general/indicatorul	Sursa	Valoarea de referință	Ținta intermediară (2025)	Ținta finală (2030)
Obiectivul general 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure					
1.	Numărul de victime ale omorului intenționat la 100 de mii de populație (90)	Ministerul Afacerilor Interne	6,7 (2016)	5,7	4,7
2.	Proporția de populație supusă violenței fizice sau sexuale în ultimele 12 luni, % (91)	Biroul Național de Statistică	9,6 (2010)	4,0	2,5
3.	Percepția populației privind siguranța, % (92)	Ministerul Afacerilor Interne; Barometrul Opiniei Publice	30,2 (2021)	40,0	50,0

4.	Numărul de victime ale traficului de ființe umane la 100 de mii de populație (93)	Ministerul Afacerilor Interne	7,0 (2018)	4,5	3,5
5.	Numărul de victime ale infracțiunilor de violență sexuală la 100 de mii de populație (94)	Ministerul Afacerilor Interne	11,9 (2019)	9,0	8,0

Sursa: Strategia națională de dezvoltare durabilă „Moldova Europeană 2030”.

75. Indicatorii de impact și datele de referință pe obiective sunt incluse în anexa nr. 2 la prezentul Program.

V. COSTURI

76. Resursele financiare necesare implementării prezentului Program au fost estimate la 19776,00 mii de lei, dintre care 4000,00 mii de lei sunt alocați din bugetul de stat (pentru Ministerul Muncii și Protecției Sociale), iar 15776,0 mii de lei - din surse externe.

77. Resursele financiare necesare implementării Programului provin, în principal, din bugetul de stat, alocate fiecărui minister și fiecărei instituții cu competențe în implementarea Programului în cadrul sectoarelor bugetare din CBTM, care ulterior se vor regăsi în următoarele programe/subprograme:

1. sectorul „Protecția Socială”

subprogramul 9006 „Protecția familiei și a copilului”

subprogramul 9012 „Protecția socială în cazuri excepționale”

subprogramul 9013 „Asigurarea egalității de șanse dintre femei și bărbați”

2. sectorul „Ordine Publică”

subprogramul 3502 „Ordine și siguranță publică”

3. sectorul „Ocrotirea sănătății”

subprogramul 8005 „Asistență medicală primară”

subprogramul 8009 „Asistența medicală urgentă prespitalicească”

subprogramul 8010 „Asistența medicală spitalicească”

subprogramul 8014 „Medicină legală”

4. sectorul „Educație”

subprogramul 8805 „Învățământ gimnazial”

subprogramul 8806 „Învățământ liceal”

subprogramul 8809 „Învățământ profesional tehnic post secundar”

subprogramul 8810 „Învățământ superior”

subprogramul 8811 „Învățământ superior postuniversitar”

5. sectorul „Justiție”

subprogramul 4012 „Instruire inițială și continuă în domeniul justiției”;

6. sectorul „Penitenciare”

subprogramul 4302 „Sistemul administrației penitenciare”

Suplimentar, vor fi identificate și surse externe de finanțare acordate de donatori, inclusiv donații și sponsorizări oferite în condițiile legii, pentru realizarea integrală a activităților planificate.

VI. RISCURI DE IMPLEMENTARE

78. În contextul realizării Programului sunt identificate anumite riscuri și vulnerabilități care ar putea influența executarea activităților incluse în acest document:

1) impactul fluxului de refugiați ca urmare a războiului din Ucraina și a unei posibile pandemii similare COVID-19 cu impact asupra tuturor sistemelor poate avea drept efect încetinirea unor procese legislative și diminuarea bugetelor pentru protecția socială, ordinea publică și ocrotirea sănătății din cauza realocării fondurilor pentru urgențele pandemice și umanitare – risc înalt;

2) capacitățile reduse ale autorităților responsabile de implementarea prezentului Program național la toate nivelurile – risc mediu;

3) capacitățile limitate de atragere a resurselor financiare externe necesare pentru acoperirea necesităților de implementare a acțiunilor prezentului Program național fără acoperire din buget – risc mediu;

4) fluctuația considerabilă a resurselor umane în cadrul autorităților responsabile de domeniul violenței față de femei și a violenței în familie – risc scăzut;

5) resursele financiare insuficiente pentru implementarea tuturor acțiunilor incluse în Planul de acțiuni – risc înalt;

6) eforturile dispersate de coordonare, monitorizare și evaluare a prezentului Program – risc scăzut.

79. Reducerea acestor riscuri și, ca urmare, implementarea eficientă a prezentului Program presupune crearea unor condiții și valorificarea oportunităților, printre care:

1) stabilirea autorităților responsabile pentru fiecare acțiune din Planul de acțiuni și introducerea în acesta a unor măsuri concrete de creștere a capacității de implementare a acestora;

2) definirea colaborării necesare între autoritățile de la diferite niveluri și sectoare, precum și a parteneriatelor cu societatea civilă și partenerii de dezvoltare în scopul implementării complete și la timp a prezentului Program;

3) estimarea cât mai precisă a costurilor pentru acțiunile din Planul de acțiuni și a contribuției partenerilor de dezvoltare;

4) instituirea unui mecanism eficient de coordonare, monitorizare, evaluare și raportare.

80. Măsurile de reducere a riscurilor prevăzute în prezentul Program țin, în mare parte, de resursele oferite pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie de către organizațiile internaționale, precum și de societatea civilă activă în domeniu.

VII. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

81. Instituția responsabilă pentru coordonarea și monitorizarea implementării Programului este Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care va colecta informațiile sectoriale anuale de progres de la celelalte autorități responsabile de implementarea Programului și va asigura elaborarea rapoartelor anuale. Raportul anual se prezintă Agenției Naționale de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie.

[Pct. 81 modificat prin HG926 din 29.11.23, MO463-464/05.12.23 art.1127; în vigoare 01.01.24]

82. Consiliul interministerial coordonator în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și autoritățile administrației publice centrale colaborează cu organizațiile societății civile din domeniu și partenerii de dezvoltare în scopul consolidării eforturilor pentru atingerea obiectivelor Programului, inclusiv al asigurării coordonării asistenței financiare și tehnice externe necesare implementării acestuia.

83. Autoritățile și instituțiile responsabile pentru aplicarea Programului sunt:

Cancelaria de Stat;

Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie;

Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă;

Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General de Poliție;

Ministerul Justiției, Administrația Națională a Penitenciarelor, Inspectoratul National

de Probațiune, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești;

Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat;

Ministerul Sănătății, Centrul de medicină legală, Universitatea de Stat de Medicină și farmacie „Nicolae Testemițanu”, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Instituția Medico Sanitară Publică Dispensarul Republican de Narcologie, Instituția Medico-Sanitară Publică „Spitalul Clinic de Psihiatrie” și prestatorii de servicii medicale;

Biroul Național de Statistică;

Ministerul Educației și Cercetării;

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;

Ministerul Finanțelor;

Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării;

Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației;

Biroul Relații cu Diaspora;

Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului;

Agenția de Guvernare Electronică;

Agenția Relații Interetnice.

În calitate de parteneri de implementare a prezentului Program pot participa autorități publice locale, instituții publice, mediul academic, reprezentanți ai organizațiilor necomerciale, organizațiilor internaționale și/sau ai societății civile.

[Pct. 83 modificat prin HG926 din 29.11.23, MO463-464/05.12.23 art.1127; în vigoare 01.01.24]

VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE

84. Monitorizarea implementării Programului este un proces continuu și sistematic de colectare a datelor despre progresul implementării acestuia, în conformitate cu cadrul de monitorizare și evaluare.

85. Pe durata implementării Programului vor fi realizate următoarele proceduri de monitorizare și evaluare:

1) *monitorizare anuală*: anual, în baza monitorizărilor periodice, va fi elaborat raportul anual privind implementarea Programului și a Planului de acțiuni. Raportul anual are un caracter analitic și constituie un document de referință pentru planificarea următorului an de activitate, inclusiv corectarea lacunelor identificate. Monitorizarea anuală se va baza atât pe măsurarea nivelului de realizare a activităților din Planul de acțiuni cât și

a Țintelor din cadrul de monitorizare și evaluare a Programului (anexa nr. 2 la Program);

2) *evaluarea intermediară*: la expirarea a 3 ani de implementare (2023, 2024, 2025) se va desfășura evaluarea intermediară, care va conține înscrierea rezultatelor, punctelor forte și slabe, amenințărilor și vulnerabilităților într-un raport distinct, a cărui menire este verificarea intermediară a atingerii impactului Programului. În procesul de elaborare a raportului vor fi analizați indicatorii calitativi și cantitativi de impact și vor fi formulate recomandări drept temei pentru inițierea procesului de modificare a Planului de acțiuni. Raportul de evaluare intermediară va fi publicat până la 1 iulie 2026 și va fi realizat de către sectorul asociativ, academic și de către organizațiile societății civile;

3) *evaluare finală*: la finalizarea perioadei de implementare a documentului de politici publice va fi efectuată o evaluare finală pentru a estima gradul de implementare a Programului și a Planului de acțiuni în ansamblu prin prisma indicatorilor de impact. Raportul de evaluare finală va fi realizat de către sectorul asociativ, academic și de către organizațiile societății civile.

86. Ministerele și alte autorități publice centrale, conform competențelor, vor întreprinde măsurile ce se impun în vederea realizării obiectivelor Programului și Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia și vor prezenta anual Ministerului Muncii și Protecției Sociale, până la 15 februarie, informația privind gradul de realizare a acestuia.

[anexa nr.1](#)

[anexa nr.2](#)

[anexa nr.3](#)